

Iratok a tiszántúli szegényparasztság földosztó törekvéseiről 1945-ben

Az 1945-ös földreform szükségszerűségét jószándékú, a történelmi igazságok iránt fogékony emberek nem igen vonták kétségbe. Hogy az érintettek — azok, akik egyik napról a másikra megszűntek egy-egy járásnyi vagy akárcsak több száz hold föld urai lenni — méltatlankodtak, protestáltak, ellenállást szerveztek a földreformmal szemben, ez természetes.

A földreform szükségességének eldöntésére azonban a leghivatottabbak maguk a föld nélkül tengődő nincstelen szegényparasztok voltak. S ők igennel szavaztak a földosztásra már abban az időben is, amikor erre csendőrsortűz volt a válasz. Hogyne akarták volna a földreformot akkor 1945-ben, amikor a régi társadalmi rend széthullott, s az előfeltételek kedvezőek voltak ahhoz, hogy az új, a születő rend demokratikus alapokon rendezze az ország problémáit. A szegényparasztság jól tudta, hogy Magyarországon demokratikus rend egy radikális agrárreform nélkül elképzelhetetlen.¹

Az alábbiakban közölt okmányok azt érzékeltetik, hogy a földreform valóban mennyire legbensőbb ügye volt a szegényparasztságnak, hogy az évszázados várakozás, vagy a kudarcba fulladt kísérletezések ideje alatt mennyire megérlelődött a szegényparasztság a földbirtokok felosztásának nagy feladatára. Íme az iratok:

1. „Jegyzőkönyv: Készült Biharnagybajomban a Magyar Kommunista Párt biharnagybajomi szervezete és a földmunkások szakszervezetének a Népházban 1945. február 20-án közösen tartott népgyüléséről. Cz. K. a biharnagybajomi Magyar Kommunista Párt igazolt tagja mint a népgyülés által a gyűlés vezetésére kinevezett elnök ismerteti a népgyülés előtt az összehívás szükségességét. Előadja, hogy Biharnagybajomban két gazdátlan földbirtok van, melynek megmunkálását a község földmunkás lakossága tudja biztosítani. Ismerteti, hogy december hónapban Sz. Gy. elvtárs a Magyar Kommunista Párt megbízásából összeírta az itteni földnélkülieket és földre jogosultakat és mintegy hatszáz család 3000 kat. hold földet igényel. Javasolja ezért Cz. K. elnök a népgyülésnek, mondja ki addig is, amíg az Ideiglenes Kormány a földreform-törvényt tető alá hozza, hogy ezek a gazdátlan földek az igénylők között ideiglenesen megmunkálásra osztassanak ki. N. L. termelési bizottsági² elnök Cz. K. javaslatához mindenben csatlakozik. Javasolja a Népgyülésnek, hogy határozatilag mondja ki, hogy alakíttassék meg a Községi

¹ Lásd a 7. számú iratot.

² December—január hónapban a felszabadult vármegyék községeiben termelési bizottságok alakultak azzal a céllal, hogy megismerjék a község termelési problémáit és gondoskodjanak arról, hogy tavaszra, a lehetőségekhez képest semmi se akadályozza a termelés megindulását.

Földigénylő Bizottság, mely a földigénylők nevében, a lépéseket a földek kiosztása, illetve juttatása érdekében azonnal tegye meg.

Sz. B. a Magyar Kommunista Párt helyi titkára szintén csatlakozik a népgyűlés nevében az elhangzott javaslatokhoz.

A népgyűlés egyhangúlag, közfelkiáltással a következőket a Biharnagybajomi Földigénylő Bizottság tagjaivá választja :

Elnök F. J. Jegyző, Cz. K.

Népgyűlés Sz. B. javaslatára kimondja, hogy a Földigénylő Bizottság megalakulása a községi elöljáróság útján illetékes hatóságoknak hozzassék tudomására.³

2. „Földművelésügyi Miniszter Úrnak! *Debrecen* — Földreform javaslat!

A Nemzeti Bizottság Hajdúsámson község területén jelenleg 733 család földigénylőt és 300 házhelyigénylőt tart nyilván. Ezeknek a figyelembe vétele mellett radikális földreform javaslatot kell, hogy terjesszen elő. A fentiek figyelembe vételével kimondja, hogy mindazon földbirtokokat, akinek a gazdája elmenekült vagy a tulajdonosoknak nem feltétlenül szükséges, mert más kereseti forrásuk következtében 100%-ig biztosítva van a megélhetésük, így az egyházak és községek tulajdonában levő ingatlanokat is 100%-ig igénybe óhajtja venni, tekintet nélkül a birtok nagyságára és minőségére. Ezekon kívül nagyobb földbirtokkal rendelkező földtulajdonosoknak minden 50 kat. hold hagyandó meg.

A község határa 12 080 kat. hold, amely művelési áganként a következőképpen oszlik meg :

Szántóföld	8 079 kat. hold
Kert	50 „ „
Rét	946 „ „
Szőlő	366 „ „
Legelő	776 „ „
Erdő	1 367 „ „
Beltelkek	— „ „
Nádas	31 „ „
Földadómentes	465 „ „

12 080 kat. hold.

Mindezekből megállapítható, hogy a község határának mintegy 65%-a igen gyenge minőségű futóhomok. Tehát önként adódik, hogy az elkövetkezendő földreform radikálisan legyen végrehajtva, abból a célból, hogy a földigénylők 100%-a juttatásban részesüljön.⁴ Nem hagyandó figyelmen kívül az sem, hogy a házigénylők 100%-ig juttatásban részesüljenek, annál is inkább, mert a háború után visszatérő fiatalság nősülése következtében is feltétlenül szükséges, hogy családjuk megalapítására házhely juttatásban részesüljenek és a juttatott házhelyeken felépítsék leendő lakóházukat. A község továbbfejlesztésének figyelembevételével csak úgy lehet célszerű, ha a község belterületén a nagyobb házhelyeket és a még be nem épített telkeket is igénybe vesszük.

³ Állami Levéltár (a továbbiakban: Á. L.) Debrecen, Bihar megyei Földhivatal iratai, 1945.

⁴ A táblázatból ugyan nem következik természetesen, hogy Hajdúsámson határa jórészt futóhomok, aminthogy a futóhomok sem indokolja még önmagában a radikális földreform szükségességét. Hogy mi indokolja, azt egyébként a levél más megállapításai félreérthetetlenül megmagyarázzák. Itt csupán két rosszul fogalmazott mondatról van szó.

A Nemzeti Bizottság a földreform céljára igénybe vehető földbirtokok megállapítására egy 4 tagú bizottságot delegált. A legnagyobb gondosság és körültekintés mellett a radikális földreform szem előtt tartásával a következő földeket javasolja Hajdúsámson község határában igénybe venni:

Szántó	2268	kat. hold
Rét	167	„ „
Szőlő	102	„ „
Erdő	24	„ „
Legelő	8	„ „
Kert	9	„ „
Földadó alá nem eső	29	„ „
Összesen ...	2607	kat. hold.

A földreform során kívánja elsősorban azokat földhöz juttatni, akik a Vörös Hadseregbe, illetve az újonnan alakított hadseregbe önként jelentkeztek.⁵ A teljesen földnélküli, földműveléssel foglalkozó családokat. Mindazokat a nagy családú törpebirtokosokat, akiknek 5 holdnál kevesebb földjük van. Valamint azokat a földműves családokat, akiknek a férjei a jelenlegi háborúban szolgálatot teljesítenek.⁶ Mégpedig úgy, hogy a juttatandók legkésőbb 1945. évi szeptember hó 1-ig birtokukba helyeztessenek és a legsürgősebben telek-könyvi tulajdonnal rendelkezzenek.

A földreform során igénybe veendő birtokokat minden kártalanítás nélkül kívánjuk, hogy igénybe vegyék, mert figyelembe vesszük, hogy csak azokat az ingatlanokat vesszük igénybe, amelyeknek a tulajdonosai elmenekültek, vagy akiknek amúgy is 100%-ig biztosítva van a megélhetésük, tehát kártalanításra nem szorulnak. Tekintettel arra, hogy a juttatásban javaslatra hozottak mind kivétel nélkül tőkével nem rendelkező, nehéz anyagi körülmények között élő egyének, azért javasoljuk, hogy a juttatott ingatlanok bekebelezése a felparcellázással járó költség nélkül juttassék a juttatottak birtokába, vagy amennyiben ez nem lehetséges, a fenti költségek a legminimálisabb összegre szoríttassanak.

A nagy számú földigénylőre való tekintettel javasolja a Nemzeti Bizottság, hogy Debrecen város határában és a város tulajdonát képező Tornyostanya, Dombos-tanya, Sziki-gyakor és Ároki-rét elnevezésű ingatlanok csatoltassanak Hajdúsámson község területéhez és abból a hajdúsámsoni földigénylők legyenek kielégítve, mivel azokat az ingatlanokat évtizedek óta hajdúsámsoni lakosok művelik. Tekintettel arra, hogy Hajdúsámson községben igénybe vehető földbirtokok a Debrecen város határából ide csatolni kért fent felsorolt ingatlanokkal sem elégségesek a hajdúsámsoni földigénylők kielégítésére javasolja még a Nemzeti Bizottság, hogy jelenleg Nyíradony község határához tartozó Viczmánd-tanya, Kriston-tanya, Répási rész és Nagypóka elnevezésű ingatlanok, melyek Hajdúsámson közvetlen határában fekszenek és azok közül a legtávolabb eső sines 5 kilométernél távolabb, míg Nyíradony községtől a legközelebb eső is 13 kilométerre van, csatol-

⁵ Értsd a Szovjetunió Vörös Hadseregét és az Ideiglenes Nemzeti Kormány által toborzott magyar demokratikus hadsereget.

⁶ A mondatból nem derül ki világosan, hogy ezen kiket ért: mindazokat-e, akiket Horthyék bekényszerítettek a háborúba, vagy csak azokat, akik a háború végén szembefordították fegyverüket a német és magyar fasiszmuossal. Bármilyen értelmezést adunk azonban e kijelentésnek, az az eredeti mondanivaló értékéből mit sem von le.

tassanak Hajdúsámson község határához. Fenti javaslatunkat azzal indokoljuk, hogy Nyíradony község lakossága, s így a földigénylők száma is kevesebb, viszont az igénybe vehető földbirtokok száma jóval túlhaladja a Hajdúsámsonban igénybe vehető földbirtokok számát, s így az ottani földigénylők a fenti ingatlanok lecsatolásával is kielégíthetők. Továbbá javasolja a Nemzeti Bizottság, hogy Hajdúsámson község határában elfekvő Savósgut elnevezésű erdő a községhez csatoltassék, mivel az 1866. évig a község tulajdonát képezte.⁷

Kéri a Nemzeti Bizottság az Országos Földrendező Bizottságot községünkre vonatkozólag a fenti javaslatunk elfogadását és annak mielőbbi végrehajtását elrendelni.

A földreform végrehajtása után igen sürgősen meg kell indítani a tagosításokat is, mert a mezőgazdaságnak ehhez igen fontos magán- és közérdeke fűződik. Hajdúsámson, 1945. évi febr. 20.

D. S., a Nemzeti Bizottság jegyzője. Cs. S., a NB elnöke.⁷⁸

3. „Repülő Bizottság jelentése.⁹ Alispán Úrnak! Berettyóújfalun.

1. A földigénylő bizottság megalakult Tépe községben 1945. március 14-én.

2. A Földigénylő Bizottság megalakulása népgyűlés által jött létre a helyi Kommunista Párt által. A meglévő pártok kebeléből megosztva a Földrendező Bizottság számarányát.

4. A Földrendező Bizottság tagjai valamennyien földigénylők és 5 kat. holdon aluliak.

5. A Földrendező Bizottság eddigi működése: az adminisztrációs munkálatok megejtése, valamint tervezése. Ezt a következőképpen oldották meg: az egy-két személyes családoknál 3—4 kat. hold, 5—7 személyes családoknál 7 kat. hold, 7—10 személyes családoknál 10 kat. hold, 10-en felüli családtagoknál 15 kat. hold.

6. Tépe község összterülete 4032 kat. hold 225 négyszögöl.

7. A község kiosztásra kerülő földje ami a Földigénylő Bizottság rendelkezésére áll 909 kat hold. A Földigénylő Bizottság már ezideig megmunkálásra kiosztott 100 kat. hold földet, ami már nagyrészen be is van vetve, vagy a vetés folyamatban van, vagy már megművelt. Továbbá 8 kat. hold 1000 négyszögöl földet, konyhakertészet céljára kiosztott. Tervezetbe vett a Földigénylő Bizottság 10 kat. hold földet a káptalan uradalomból, annak megfelelő helyen házhelyek céljára.

⁷ Később a földreform végrehajtása során — Tiszántúlon — általánosan jellemző tünet volt, hogy a szomszédos községek rendezni akarták egymás között a határok kérdésében régen húzódo vitáikat is, vagy a másik község gazdagabb határából igyekeztek földet szerezni saját nincstelenjeik kielégítésére. Hosszú vitákra adott ez okot, mert minden község védte a maga határát és mert Tiszántúlon kevés volt az olyan község, mely földet juttatva saját nincstelenjeinek, képes lett volna a szomszédos falvaknak is földet adni át felosztásra. A vitákat az Országos Földbirtokrendező Tanács zárta le; az esetek többségében megtartva az eredeti községi határokat, s a saját községükben földhöz nem jutottakat pedig nem a szomszéd falu ugyancsak nem bőséges határából, hanem Dunántúlon juttatták földhöz.

⁸ Á. L. Debreceen. Hajdú megyei Földhivatal iratai, 26-os csomó.

⁹ Közvetlenül a földreform-rendelet megjelenése után a Megyei Földhivatalok bizottságokat küldtek az egyes községekbe ellenőrizni, ill. segíteni a földreform megindulásának munkálatait. Ezek voltak az ún. Repülő Bizottságok.

A meglevő igavonó jószágokkal lelkesedéssel folyik a munka a kiosztott területeken. Tépe, 1945. márc. 26. (aláírás)".¹⁰

4. "Községi előjáróság! *Nyírbogdány.*

Fenti tárgyú kérelmet eredetben azzal küldöm meg az Előjáróságnak, hogy azt tegye át Nyírbogdány község termelési bizottságához azzal, hogy a törvényes rendelkezések értelmében egyelőre föld juttatására nincsen lehetőség, így egyelőre a Nyírbogdányi Sz. F. féle birtok sem osztható ki. A kiosztásban annak idején azok részesülnek előnyben és azok hozzátartozói, kik a Nemzeti Hadseregbe jelentkeznek és földjuttatásra érdemeket is szereznek.¹¹

Nyíregyháza, 1945. március 7. alispán s. k.

Ez ismertetett iratok korábbi keltezésűek, mint a kormány földreformról szóló rendelete (az csak március 18-án jelent meg a sajtóban), ezért különösen alkalmasak arra, hogy a szegényparaszság földet követelő indulatát tanúsítsák.¹² Az első kettőt: a hajdúsámsoniak levelét és a biharnagybajomiak jegyzőkönyvét maguk a szegényparaszrok írták — ez a fogalmazásból világosan kitűnik —, a másik kettőt róluk írták. Mondanivalójuk egyértelmű: a szegényparaszrok földet, földosztást követeltek. A biharnagybajomiak írása és a tépeiekről szóló feljegyzés szerint — s ez volt a helyzet más községekben is — a szegényparaszrok nemhogy magukra maradtak volna törekvéseikkel, hanem támogatót, szervezőt kaptak a Kommunista Pártban. Nem véletlen az, hogy a szegényparaszság földreformot követelő szószólói maguk is szinte valamennyien kommunista pártiak voltak. A szegényparaszrok korán megérezték, hogy ez a párt az, amely legmesszebbmenően hangot ad az ő igényeiknek, s erejével, szervezettségével képes sikeresen harcolni annak megvalósulásáért.

A közölt levelek tiszántúli községek irományai közül kerültek elő. S ez nem a véletlen, de nem is az iratok tudatos válogatásának eredménye. Hogy a tiszántúli szegényparaszság kezdte el legkorábban követelni a földet, az természetesen következett forradalmi múltjából, s felszabadulásának korábbi időpontjából. Nyilvánvaló, hogy a már 1944 őszén felszabadult tiszántúli szegényparaszság nagyobb szerephez jutott a földreform előkészítésében, mint a dunántúliak, ahol még a földreformról szóló rendelet megjelenésekor is hadműveletek folytak. A földreform gyors végrehajtását követelte Tiszántúlon a termelés érdeke is. Őszi vetés nem volt, hiszen éppen az őszi munkálatok idején állott ott a front, azt tavaszi vetéssel kellett pótolni, de hogy ezt a más földjén, az elmenekült földbirtokosok földjén tegyék meg, arra nem voltak hajlandók a forradalmi érzelmű, földéhes tiszántúli szegényparaszrok. Valamennyi, a földreformot sürgető iratban megtaláljuk ezt a termelés megindítására való hivatkozást.

A szegényparaszság spontán földreform követelése egyrészt siettették a földreform törvényes megindításának időpontját, másrészt közvetve hozzájárultak a rendelet intézkedéseinek kialakításához is. Jóllehet, a rendelet

¹⁰ Á. L. Debrecen, Bihar megyei Földhivatal iratai, 1945.

¹¹ Ez az alispán által aláírott válaszlevél csak közvetve szól a földreformról, de amit mond, figyelemre méltó. Márc. 7-én, törvényes rendelkezések hiányára való hivatkozással megakadályozni igyekszik a nyírbogdányi szegényparaszrok földosztás iránti kérelmét. Ha márc. 7-én a válaszlevelet írták, akkor a paraszrok bizonyára jóval korábban foglalkoztak már maguk között a földreform gondolatával.

¹² A Tépéről szóló jelentés ugyan márc. 26-i dátumot visel, de az is arról ad hírt, hogy a községben márc. 14-én, tehát a rendelet megjelenése előtt alakult meg a Földigénylő Bizottság.

megalkotói közül a Magyar Kommunista Párt és a Nemzeti Paraszt Párt képviselőinek elképzelése, a földreform radikalizmusát illetően, nem maradt el a szegényparasztság kívánságaitól, de a koalíciós partnerek más véleményen voltak. Ezért jó volt az, hogy a rendelet megalkotása körüli vitában a kommunisták támaszkodhattak a szegényparasztok spontán földköveteléseire. Ahajdú-sámsóniak például — mint az ismertetett iratból láthattuk, de hozzájuk hasonlóan még sok más község szegényparasztsága — azt követelték, hogy 50 kh. legyen a földreform után a maximális birtokhatár, így a földreform rendelet megalkotásánál a Kisgazda Párt képviselői már nem tarthattak ki az ő általuk elképzelt több száz holdas határnál, hanem kénytelenek voltak elfogadni a Kommunista Párt által javasolt 100—200 holdas birtokhatár maximumot. Ez arra mutat, hogy a tiszántúli szegényparasztságnak január, február hónapban megnyilvánuló földosztó törekvése hozzájárulás volt a földreform-rendelet kialakításához is.

A már ismertetett, s a következő irományok is mind a szegényparasztság földet követelő magatartását bizonyítják. Emellett azonban számos tiszántúli községben is lassan indult meg a jelentkezés a földért. Helytelen lenne elhallgatni azt, hogy sok tiszántúli faluban, a forradalmi múlt ellenére is, működtek visszahúzó erők, de mégsem ez volt az általános, és mindenekelőtt nem a földtől való húzódás fejezte ki a szegényparasztság igazi érzéseit. Ez csak a keserű tapasztalatok ráakódása volt sokuk tudatára. Minden faluban voltak, akik a felszabadulás első pillanatától kezdve tudták és vallották, hogy elérkezett az igazi földreform ideje, s azon munkálkodtak, hogy az minél előbb valósággá váljék, és voltak, akik, talán mert a múlt jobban összetörte a gerincüket, akarni már nem tudtak, mert félték. Félelmük azonban az előbbieknél példája nyomán elmúlt, s megmutatkozott az ő igazi énjük is: a földéhes szegényparaszt, aki küzdeni is tud a földért. S ez a folyamat legkésőbb 1—2 hónap alatt mindenütt lezajlott. Ezért helyes az, ha a szegényparasztság földet követelő hangulatáról általánosítva beszélünk.

A földreformról szóló rendelet megjelenésével új szakasz nyílt a földreform történetében, de ez még nem jelentette azt, hogy ezzel minden akadály elhárult a tiszántúli szegényparasztság földhözjutásának útjából. Tiszántúli birtokmegosztásából szükségszerűen következett, hogy a rendelet meghatározása szerint felosztható nagybirtokok földje nem volt elegendő a nincstelenek kielégítésére, s így többségük továbbra is földnélküli szegényparaszt maradhatott volna. S ekkor a tiszántúli szegényparasztok a rendelet megszábasán túllépve, és a földbirtokosok ellenállása ellenére, felosztották — alig hagyva vissza valamit — a 100—200 holdas gazdag paraszti birtokok és kisebb úribirtokok többségét is. Nem tartozik e közlemény keretébe annak eldöntése, hogy helyes vagy helytelen volt-e ez az eljárásuk, de ide tartozik annak megállapítása, hogy a parasztbirtokok felosztásánál a szegényparasztoknak ugyanarról a magatartásáról volt szó, amellyel január-február hónapban földreformtervezetet készítettek és földet osztottak rendelet nélkül, mert jött a tavasz, s ők vetni akartak, mégpedig a saját földjükön. Ugyanerről volt szó április—május—júniusban: a szegényparasztok számára a demokráciát a föld jelentette, s ezért jogot éreztek a földhöz még akkor is, ha miatta törvényes rendelkezésekkel kerültek is szembe. Annál is inkább, mert akiktől elvették a földet, azoknak nem sok közük volt a demokráciához.

Elsőnek nézzük meg, hogyan kap hangot ez a probléma egy hivatalos jelentésben. (A jelentésnek csak az idevágó pontját idézzük.) „Végül tisz-

telettel jelentjük, hogy egyes földigénylő bizottságok, egyes elszigetelt esetekben a Tanácsnak a Rendelet szelleme értelmében hozott határozatát nemcsak, hogy tiszteletlenül fogadják, hanem azzal szembehelyezkedve agresszív magatartást tanúsítanak és önkényesen ingatlanokat vesznek igénybe földbirtokrendezés céljára, amelyek a törvényes rendelkezések és a Tanács határozata értelmében mentesítve lettek. A Tanács kívánatosnak tartaná és kéri, hogy az Országos Tanács a maga tekintélyével az egyes földigénylő bizottságokhoz közvetlenül intézendő leirat formájában utasítsa a földigénylő bizottságokat, hogy a megyei tanácsok határozatát kellő tiszteletben tartsák, mert különben a megyei tanácsok működése gyakorlatilag lehetetlenné válik.

Gyula. 1945. Április 17.

A Békésvármegyei Földbirtokrendező Tanács megbízásából elnök.”¹³

Ebből az idézetből képet kapunk a birtokhatárok körüli harc korai jelentkezéséről és méreteiről. Ha ugyanis a Megyei Tanács, egy hónappal a rendelet megjelenése után, kénytelen felettes szervének — az Országos Földbirtokrendező Tanácsnak — jelentést tenni arról, hogy a szegényparaszatok áthágják a rendeletnek a birtokhatárookra vonatkozó intézkedéseit, akkor ez bizonyára nem kis problémát jelentett számukra, s nem is elszigetelt jelenség volt. Még akkor sem, ha felterjesztésükben — bizonyos politikai megfontolásokból — ők maguk nevezik „elszigetelt jelenségnek”.

A továbbiakban beszéljenek ismét a szegényparaszatok. Hogyan értékelték és mivel indokolták a gazdag paraszti és kisebb úribirtokok rovására végrehajtott földosztó törekvéseiket.

5. „J a v a s l a t a : a kisújszállási Földigénylő Bizottságnak a Szolnok megyei Földbirtokrendező Tanácshoz. Kisújszállás megyei város hatszáz földigénylője nevében a megválasztott községi földigénylő bizottság a következő egyhangú határozati javaslatot hozta : az alább felsorolt földbirtokosok földbirtokait, gazdasági felszereléseit és gazdasági épületeit kártalanítás nélkül sajátítsa ki az állam a kisújszállási földigénylők kielégítése céljából :

(Itt következik huszonnégyszáz név, foglalkozás, lakás megjelöléssel s az egyenkénti indoklása annak, hogy ki mivel szolgált rá földjének elkobzására. Itt ilyen megjelölések szerepelnek : Német barát, fasiszta, Zsidó vagyon eltulajdonítás. 1920-ban Héjas-csoport beli botoszó. Sztójai Döme kiszolgálója stb. Majd így folytatódik :)

Általános indok a fenti javaslatához :

Eltekintve az egyes tulajdonosok külön népellenes cselekedeteitől, kivétel nélkül olyan birtokosokról van szó, akik a földjüket csupán kihasználási szempontból tekintették élethivatásként szolgáló tulajdonoknak.

Ezek a gazdák — nagy része — voltak azok is, akik mikor 1920-ban a város tanácstermében Horthy Miklós kijelentette : »A vörös láng az ország bármely sarkában csap fel, vérbefolytom«, akkor szűnni nem akaró tapsviharral juttatták kifejezésre lelkivilágukat, népellenességüket. És ez a magatartás kísérte őket egy emberöltőn át és ezzel váltak munka-erkölesszörnyökké.¹⁴

¹³ F. M. irattár, Földhivatali iratok. Alapszám 3/1945.

¹⁴ Ez a gondolat különböző megfogalmazásban, még többször visszatér ebben a levélben. Pl. „az ön- és osztályöntudatosság határáig eljutni nem tudó munkás minden esetben szabotálta, rongálta a gazda tulajdonát képező nemzeti vagyont” . . . „amit (a földet) a rajta dolgozókkal együtt csak kiuzsoráztak” . . . stb. A fogalmazás ugyan egy kicsit zuvamos, de azért kivehető az értelem. A szegényparaszatok jól tudták azt,

Ezek a birtokosok voltak azok, akik Kisújszállás polgári középosztályának a gerincét képezték. akik választások idején azzal hoztak kényszerhelyzetbe embereket, hogy megfenyegették: »Nem kapsz nálam aratást, dézsmát, tengeriföldet, vagy nem lakhatsz nálam, ha nem szavazol oda, ahová én!« Ezek voltak, akik a földjükre, tanyájukra csak azért mentek ki, hogy a munkásokat jól leszidják; semmibevevő magatartásukkal félemlítően székírozzák, aminek a következménye az volt, hogy az ön- és osztálytudatosság határáig eljutni nem tudó munkás minden esetben szabotálta, rongálta a gazda tulajdonát képező nemzeti vagyont. Ez a bizottság világosan látja, hogy a megnevezett birtokosok — mint ezideig sem — nem tudnak beleilleszkedni a demokratikus munkaközösségbe, csak munka-erkölcsrontó hatással lennének már pusztán jelenlétükkel is; ezért kívánjuk, hogy az ország és városunk szempontjából is létkérdést jelentő gazdálkodással járó termelésből ki legyenek zárva; legyen tőlük elvéve az a föld, amit a rajta dolgozókkal együtt csak kiuzsoráztak.

Felelősségünk biztos tudatában nyúlunk ennek a kérdésnek a megoldásához: tudjuk, hogy ez a föld a bitorlóik által már el volt zálogosítva a német imperialista szörny javára és csak az orosz vérrrel megpecsételt Demokrácia váltotta vissza azért, hogy azoknak a dolgozóknak adja, akik azt megtermékenyítik.

Ezt a javaslatot magáévá tette a kisújszállási földigénylők együttese 1945. évi április hó 1. napján tartott gyűlésén.

Hitelesség igazolásául:
a Földigénylők választmánya

a gyűlés megnevezettjei:
16. aláírás¹⁵

5 aláírás

Az érdekeltek nem nyugodtak bele a szegényparasztok döntésébe, hanem megpróbálták azokat különböző úton-módon kijátszani. A kisújszállásiak azonban erre is megadták a választ.

6. „Hiba, szükségszerűség és kötelesség!

Mint más községekben is, úgy Kisújszálláson is hibákat követtünk el és még — talán — követünk is. Örülünk, hogy hibázhattunk, mert fájdalmasan nagy hiba volt a múltban, hogy nekünk, paraszt munkásoknak ilyen hibákat nem volt módunkban elkövetni.

Elkövettük azt a hibát, hogy elosztottunk olyan földbirtokokat, amihez törvényes jogunk nem volt. Igénybevettük 10 birtokos 100—100 hold földjét, amit kicserélésre terjesztettünk fel az Országos Földbirtokrendező Tanácshoz.¹⁶

hogy akik nem a sajátjukban dolgoznak, nem vigyáznak úgy a gépekre, az állatokra, nem törődnek úgy a földdel, a termelt javakkal, mint az önálló kisparasztok. Miért is lettek volna gondosabbak, hogy a gazdának több legyen? Egyszóval rossz volt a munka-erkölcsük: erre vitte őket a rossz bánásmód s az, hogy munkájukért csak csekély ellenszolgáltatást kaptak. Közben azonban sajnálták, hogy nem dolgozhatnak jobban, hogy nincs értelme annak, hogy jobban dolgozzanak. S mikor földet akartak a demokráciától, ezt leírták, hogy mindenki megértse, hogy nem tulajdonságaik, hanem helyzetük miatt dolgoztak rosszul, s ha helyzetük megváltozik, nem lesz többet gond a „munkaerkölcscsel” sem.

¹⁵ Á. L. Szolnok. Községi Földigénylő Bizottsági iratok. Kisújszállás.

¹⁶ Az előző iratban 24 tulajdonos földjére tettek elkobzási javaslatot, hogy itt csak 10-ről beszélnek, ennek valószínűleg az a magyarázata, hogy a többit elfogadták. Ez nem jelenti azonban azt, hogy Kisújszálláson ennyi volt az összes elkobzás és ennyi az összes vitás ügy. Mind az elkobzás, mind a vitás ügyek száma később több százra duzzadt.

Mielőtt — akár a Megyei Tanács — akár az Országos Tanács ezt a kérelmet jóvá hagyta volna, mi elosztottuk ugyanazzal a meghatározással, mint az elkobzott és kisajátított földeket. Ebből a tényből lehet következtetni hozzá-nemértésre is és rosszakaratúságra is.

Ezt akarjuk most megvilágítani úgy a Megyei Tanácsnak, mint az Országos Tanácsnak és a törvényes jogukat kereső 100—100 hold föld tulajdonosainak.

Ez a hiba szükségszerűségből és kötelességből származott. Mi volt ez a szükségszerűség? Kisújszállás nagy kiterjedésű határában jóval több a rossz minőségű, mint a jó minőségű föld, ami nemcsak azért rossz, mert nehéz megmunkálni, hanem mert nem is terem, vagy alig-alig annyit, ami a termelési költséget megadja. Nyugodtan mondhatjuk azt, hogy Kisújszálláson nem tudtunk volna jó földet adni az igénylőknek, ha ezt a kérdéses 1000 holdat csak feltételesen osztjuk ki.

Miért? Ha ezek a jobb földek a törvény rendelkezéseinek megfelelően érdemesültebb¹⁷ igénylőnek jutnak, amiből később ki lesznek mozdítva, úgy igazságtalanul járunk el, mert azok maradnak juttatottak, akik arra kevésbé érdemesek — viszont, ha azok jutnak a föltételes birtokba és megmaradhatnak ott, ez is az igazság rovására megy.

De még sok más okon kívül is az elkövetett hiba legfőbb oka az a kötelességtudat volt, hogy azt a földet, amelynek a mindenkori megtermékenyítői a kisújszállási földtelen tömegek voltak, és amely föld ez évben is parlagon heverne, ha a kisújszállási földmunkásság ezeket meg nem művelte volna. Így azt érezzük, megbocsáthatatlan bünt követtünk volna el Kisújszállás dolgozóitársadalmával szemben, ha nem így járunk el, mint ahogyan eljártunk, annál is inkább, mert ez a szükségszerű hiba elkövetése nemcsak találkozik városunk munkástömegeinek az akaratával, hanem azoknak a parancsára történt meg: többszöri párt és szakszervezeti gyűlés megnyilatkozása folytán.

Ezért itt a nyílt szintéren kérjük az Országos Földbirtokrendező Tanácsot, hozzon ügyünkben böles és igazságos intézkedést, mely szerint ha a cserére javasoltak nem juthatnának is más területen hasonló minőségű birtokhoz,¹⁸ úgy mérlegelje le a mi kivételes adottságainkat és tegye megváltás alá a már erre régen megérett birtokokat.

Sok jót ígérni nem tudunk, csupán azt, hogy munkánkat készséggel adjuk továbbra is a föld megművelésére, de egyben azt is meg kell mondanunk, hogy ezek a földek a jövőben nálunk nélkül átkot és mérget fognak teremni, amelyben a bűn fog élősködni.

Kisújszállási községi Földigénylő Bizottság:

Kisújszállás, 1945. május hó 23.

T. M. s. k.¹⁹

A levél hangja magabiztos, harcra kész. Írója vállalja a felelősséget a rendeletnek ellentmondó intézkedésért. Nem védekezik, nem indokol, hanem a történelem igazságával támad. Elismeri, hogy hiba történt, de nyugodtan mondja ki, hogy e hibának az elkövetésére őket a múlt sokkal súlyosabb hibája kényszerítette.

¹⁷ Kinek-kinek az igényjogosultságát rangsorolták s természetesen elsőnek azokat elégítették ki, akik legjobban rászolgáltak a földre.

¹⁸ A szegényparasztok azt javasolták, hogy az általuk kiosztott parasztbirtokok tulajdonosait az állam kárpótolja dunántúli földből, itt is erre történik utalás. Ez sok szempontból — amire a szegényparasztok nem gondolhattak — nagyon helytelen lett volna, ezért ilyen megoldásra még kísérletek sem történtek.

¹⁹ Á. L. Szolnok, Alispáni iratok, 9074/1945.

Ez a levél is mutatja, hogy nem, vagy csak a legritkább esetben kerültek a szegényparasztok szemtől-szembe a volt földbirtokosokkal. A harc a bürokrácia útvesztőiben folyt, a földreform ügyeit intéző felsőbb szervek előtt: nevezetesen a Megyei Földbirtokrendező Tanácsnál. Ide fellebbezettek a volt tulajdonosok s itt, az esetek többségében, mivel csak papírforma szerint, s a rendeletet mereven alkalmazva döntöttek, a földet visszaítélték a volt tulajdonosoknak. Ebbe természetesen a szegényparasztok sem Kisújszálláson, sem máshol nem nyugodtak bele,²⁰ amint ez a most következő iratokból is kitűnik.

7. „Tekintetes Hajdúvármegyei Földbirtokrendező Tanács. Debrecen.

Jegyzőkönyv

Felvétetett Kabán a Földigénylő Bizottság helyiségében 1945. VI. 10-én.²¹

2. A földbirtokreformmal kapcsolatos mérnöki munkára befizetni rendelt összegre, mely kh-ként 20 pengőt jelent — semmi körülmények között halasztás nem adható: tudomásul vesszük.

Tisztelettel bejelentjük azonban, hogy a Kabai összes földosztás nem ér 20 pengőt nem kh-ként. Mert a repülő bizottság által jóváhagyott 1686 kh-ból 1118 kh lett jóváhagyva. Ebből a Vármegyei Tanács ápr. 20-tól különböző időszakban 626 kh-at kivont a felosztás alól és még ki tudná megmondani mennyi lesz mentesítve míg rendezettnak lehet majd tekinteni a földosztást. Ilyen körülmények között tervezetet készíteni és halasztás nélkül bizonytalanságért mérnöki díjat fizetni nem vagyunk hajlandók. Lassanként minden föld visszaszivárog régi tulajdonosához. Ennek csak örülni lehet, a kapitalista rendszer karma mélyen belevágott a munkásság szívébe, de kész azt kitépni a gyökerével együtt. Most véres verejtékkel elvetettük a határt, ez évben meg is munkáljuk, ősszel felülünk lehet mentesíteni a kisajátítás és elkobzás alul az egész határt. Meglátjuk mit művelnek meg belőle tulajdonosai, akik most görcsösen ragaszkodnak hozzá. Ne sírjon a földért senki, örvendezhetnek neki továbbra is: csak legyen megmunkálva.

Azt azonban bejelentjük, hogy a földet most felfogtuk, bármilyen nehezen is, de elvetettük, a termést ez évben belőle kivesszük, bármilyen nehezen esik is az régi tulajdonosának, mert ha mi el nem vetjük, a határ fele vetetlen marad.

Szomorú, hogy most mindenkinek élethivatása a mezőgazdálkodás és mégis mással munkáltatja és munkáltatta eddig is a földjét, mind valamennyi.

²⁰ Az ugyancsak forradalmi múltú s szintén korábban felszabadult Borsod és Heves megyékben is találkozunk a Tiszántúlon tapasztalt jelenségekkel: mind a földreform korai végrehajtását, mind a birtokhatárok megsértését illetően. Ezt igazolja a Borsod megyei Földbirtokrendező Tanács elnökének 1945. ápr. 12-én az Országos Földbirtokrendező Tanácshoz intézett felterjesztéséből vett alábbi idézet.

„Egyes Földigénylő Bizottságok teljesen önkényesen járnak el. Minden területet még ha a rendelet szerint mentes is, tekintet nélkül arra, hogy a tulajdonos földműves családból származik-e és gazdálkodik-e, igénybe vesznek és az Országos Tanács hozzájárulását, avagy határozatát be sem várva, birtokba is adják. Megjelent olyan községi jegyző is, aki kijelentette, hogy nem érdekli az Országos Tanács határozata, fel sem terjeszti a mentes ingatlanokra vonatkozó megváltás céljából az igénylési szándékot. A rendelet szerint mentes ingatlanokat kiosztotta és birtokba adta. Eddigi tapasztalatom az, hogy alig van birtok, amelyikből a rendelet szerint mentes részt a Földigénylő Bizottságok meghagytak volna. Budapest, Földművelésügyi Minisztérium irattár, Földhivatali iratok, alapszám 9/1945.

²¹ Az első pont érdektelen, adminisztratív jellegű kérdésekkel foglalkozik, ezért közlésétől eltekinttünk.

kik a kisajátítás vagy elkobzás alul mentesültek. Nem ezt a földbirtok-reformot vártuk; az Ideiglenes magyar kormány jelszava (azé a föld, aki azt megmunkálja) sajnos meg kell mondanunk a gyakorlat mást mutat. Mindegy a munkásnak, ha kapitalista rendszer van is, vagy tisztelet a kivételnek báránybőrbe bújt kapitalista rend fosztja meg munkájának gyümölcsétől. Bármilyen súlyosnak tekintendők is kifejezésünk, mondhatjuk mint a múltban: egy rendelet, százféléképpen végrehajtva.

A 600/1945. sz. rendelet 23 §-a értelmében házastársak vagyona egy személynek tekintendő, ezt hajtottuk végre. A mentesítést azok kapták, kik házastársak. Így halad a munkásság a minden mindegy mezején előre. A 39 óta vett ingatlanok is mentesültek túlnyomó részben. Az ilyen földbirtok-reformból, illetve annak végrehajtásából melyet mi élvezhetünk: nem kérünk.

A kapitalista szellem a demokrácia ruházatába öltözve többre néz egy csendő házastársat vagy egy gazdálkodót, kinek munkája semmi más célt nem szolgál, mint a gazdasági válság előidézését. Erre több szükség van, mint a munkásra, ki a határt elvetette minden erejének latbavetésével. Ők nem születtek arra, hogy dolgozzanak: csak dolgoztassanak. Szeretik a földet magokénak tartani csak; érte áldozatot hozni nem hajlandók. Nem a múlt bűnösei, a jelen bűnösei közé tartoznak azok kiknek a mentesítés jutott. Ma is nyíltan mondják ez ami most történik csak átmeneti dolog jönnek még ők is. Már sajnos nem jönnek, itt vannak. Folytathatják eddig is folytatott bűnös üzemleiket és élni is fognak vele.

Csatoltan küldjük azoknak a névsorát, akik mentesítve lettek a megváltás és elkobzás alul. E sorokban foglalt jogos panaszok orvoslásra várnak.

Azokat az utasításokat, melyet a vármegyei tanácstól adnak ki betartani csak a sorainkban foglaltak alkalmazásával lehet. Ha nem lehetünk szálfák ezen a földön leszünk cserjék, taraczkok, vagy legalább gyomok. Úgy kapaszkodunk a mi szeretett földünkbe, mint a taraczk, melyet mindig irtani kell. Tesszük ezt azért, mert szeretjük a földet. Nemcsak azért, mert nekünk adta a most fennálló törvényes rendelkezés, hanem munkánk után ebből élünk. Mi megértettük a hívó szót, azé a föld, aki azt megmunkálja.

Semmi más vágya a kabai földigénylőknek, nincsen csak a már idézett jelszót a gyakorlatban is hajtsák végre, kik arra hivatva vannak.

A kabai földigénylők javaslata a H. vármegyei Földosztó Tanácshoz küldendő. A benne foglaltak megszívlelését remélve. Maradtunk teljes tisztelettel

Földigénylők

Kaba, 1945. VI. 14.²²

Ennek a levélnek más a hangja, mint a Kisújszállásinak. Keserű, csalódott, hitetlen. Megpróbálja a kabai földreform sikertelenségét tudomásul venni. De nem kell félni ennek a levélnek az íróit sem. Akik ezt a mondatot leírták: „úgy kapaszkodunk a mi szeretett földünkbe mint a taraczk, melyet mindig irtani kell”, azok tudtak harcolni is, s elkeseredésükből fakadó lemondásuk csak átmeneti jellegű volt.

A következő irat az endrődi földigénylő bizottság levele az Országos Földbirtokrendező Tanácshoz.

²² Á. L. Debrecen, Hajdú megyei Földhivatal iratai, 1945—46., községek szerint:

8. „Alább felsorolt, elkobozni és igénybe venni javasolt birtoktétteleinket egyéni és összesítő indoklásainkkal együtt beterjesztjük azzal, hogy indokaink erősen mérlegeltesenek az Orsz. Tanács részéről.”

Ezután következik 29 birtokos névszerinti felsorolása, megjelölve, hogy hány hold földet bírtak, s részletes indoklása annak, hogy kinek-kinek miért vették el és osztották ki a földjét. Szemléltetőül lássunk egy néhány indokolást :

„T. J. 138. h. 969 □ (Bogarzó) ingatlana mint elhagyott úrbirtok vétetett igénybe. Működésünk kezdetén nevezett ismeretlen helyen tartózkodott, bár utóbb ügyvédje útján jelentkezett, mindmáig nem ismerjük egyéb vagyoni viszonyait, főként nem ismerjük politikai múltját, nevezett a múlt időkben többször tartózkodott a birtokon családjával együtt, itt tartózkodásuk azonban mindig vikend jellegű volt, gazdálkodásuk szegényteljes tények láncolata volt, ellentéte a »jó gazda gondosságának«, itt folytatott életmódjuk nem mutatott semmi olyan legesekélyebb megbecsülést birtokuk irányában, mely megbecsülésnek láthatónak kellene lenni ott, ahol a meglévő birtokot komoly létalapnak tartják.”

„Sz. E. 211 h 1461 □. (Udvarnok nádassziget) tulajdonos ezideig nem található, így még azt sem tudjuk megállapítani, hogy a birtok úri vagy parasztbirtoknak minősítendő-e?”

„Róm. Kath. Egyház 356,046 □ (nagyperes, kisperes, ugar, décsipáskom stb) azért vétetett igénybe, mert közönségünk felfogása szerint elképzelhetetlen, hogy a legnagyobb bolsevista ellenes és demokrácia ellenes tényező, a róm. kath. egyház földje nebántsvirág legyen, utal az itteni hangulatra, hogy hirhedt volt papunkat a napokban ítélte 10 évi börtönre a Gyulai Népbíróság.”

„T. I. 51 h 1007 □ földjét előbb mint igénybevettét kezeltük, utóbb elkobzásra javasoltuk annak az alapján, hogy nevezettnek férje a MÉP. békésmegyei szervezetének titkára volt. Sőt politikai rendőrségünk szerint a Keleti Arcvonal Bajtársi szövetségének tagja, imrédista agitátor volt egészen az elmenekülésig, így nagyon hozzájárult a náciszellem és annak következményei megerősödéséhez. Egyébként mindmáig nem tért haza, bár él és szabadon van.”

Az egyenkénti indokolás után a következőkben adják meg az általános értékelést :

„A fent megnevezett birtokok tulajdonosai annak idején tudomásunk szerint elmenekültek voltak, birtokukon vagy községük területén nem tartózkodtak sem ők, sem egyetlen családtagjuk sem, személyes nyomozás utánuk az akkori viszonyok között lehetetlen volt, írásbeli megkeresésükre, a vélt illetőségi helyekről csak hosszú hetek múltán vagy egyáltalán nem kaptunk választ, közben nekünk rövid tíz nap alatt végre kellett hajtani a 40 kilométeren szétszórt birtoktestek fölmérését és szétosztását, mérlegelésre megfontolásra nem volt idő és mód, közben meg kellett küzdeni a 956 földigénylő sokszor ellentétes és túlzó kívánságával követelésével is, erősen hangsúlyozzuk még, hogy működésünk első napjaiban a 600-as rendelet ismeretlen volt, amikor pedig megjelent a 600/1945 M. E. sz. rendelet, akkor már nem volt mód munkánknak a rendelet alapján való bővebb megbeszélésére, minden második napon kaptunk sürgetést fölülről a földosztás és birtoklevél kiadás mielőbbi végrehajtására. Ezért is, meg a földigénylők számához mérten kevés kiosztható föld miatt is bizottságunk a megyei tanács ismételt kifogásainak megvitatása után is ragaszkodik az igénybevett és kiosztott földekhez, leszögezzük még

azt, hogy senki olyantól nem vettünk el földet, aki azt maga megmunkálja, viszont olyanoknak adtuk, akik maguk munkálják földjüket.

Endrőd 1945. július 11.

Földigénylő Bizottság nevében
H. I. elnök.²³

Sokan szemére vetették ezeknek a foggal-körömmel harcoló szegényparasztoknak, hogy néhol túlzásba estek, oda is ütöttek, ahová talán nem kellett volna. Ezzel szemben az az igazság, amit Mao Ce-tung a kínai parasztság azonos magatartásával kapcsolatban mondott: „A kiegyenesítéshez ellenkező irányú begörbítés szükséges; amit nem görbítünk be ellenkező irányba, azt nem tudjuk kiegyenesíteni”.²⁴ Ez igazság marad még akkor is, ha egyes egyéni sorsokban valóban érdemtelenül okozott gondokat. De csakis egyéni sorsokban! Ellenkező esetben viszont — az adott példákból ezt jól láthatjuk — a szegényparasztság egésze nézett volna tragikus jövő elé.

Kiragadott példákat közöltem, s így természetesen azokat igyekeztem összeválogatni, amelyek a legtisztább formában nyújtottak bizonyítékokat a felvetett gondolatra. Volt miből válogatni. A vonatkozó iratok számának bősége, gazdagsága — mondanivalójukon túl — másik nagy bizonyíték arra, hogy a földreformot mennyire magáénak érezte az egész szegényparasztság.

ДОКУМЕНТЫ О СТРЕМЛЕНИИ КРЕСТЬЯНСКОЙ БЕДНОТЫ ЗАТИССКОГО КРАЯ К РАЗДЕЛУ ЗЕМЛИ В 1945 Г.

Магда М. Шомляи

Первая статья декрета о земельной реформе 1945 г. между прочим следующим образом обосновала необходимость земельной реформы: сокращение крупного землевладения осуществляет многовековые мечты венгерского крестьянства и передает ему в собственность исконное наследство: землю. При помощи документов, написанных крестьянской беднотой сообщенные оправдывает правильность этих принципиальных установлений декрета, тот факт, что земельная реформа была на деле воспринята крестьянской беднотой как ликвидация многовековой несправедливости. Уверенная в том, однако, что она имеет право на землю, крестьянская беднота не только ожидала земельную реформу, а также требовала ее и боролась за ее осуществление. Это доказывается прежде всего документами, отражающими поведение крестьянской бедноты еще до появления декрета о земельной реформе. Но о требовании крестьянской бедноты земли, о ее любви к земле свидетельствует и вторая группа документов, представляющих безземельных неимущих в условиях трудностей, связанных с осуществлением земельной реформы, вернее в условиях борьбы с помещиками. Сообщенные письма, написанные самими заинтересованными лицами, крестьянской беднотой, — и что они написаны на деле ими, что в них они говорят о собственных мыслях, чувствах, действиях крестьянства, выясняется из слога, из хода мыслей, из постановки проблемы — имеют ценность первоисточников относительно истории земельной реформы.

DOCUMENTS RELATIFS AUX EFFORTS DE LA PAYSANNERIE PAUVRE DANS LES CONTRÉES AU DELÀ DE LA TISZA. EN FAVEUR DE LA RÉFORME AGRAIRE EN 1945

Madeline M. Somlyai

Dans l'article 1 du décret portant sur la réforme agraire, la nécessité de la réforme est motivée entre autres comme suit: la liquidation du régime des grandes propriétés réalise le rêve séculaire du peuple agricole hongrois en lui accordant la possession de son

²³ F. M. Irattár Földhivatali iratok. Alapszám 603/1945.

²⁴ Mao-Ce Tung Válogatott Művei. I. Bpest, 1952. 45. o.

héritage ancestrale de la terre. La présente communication vérifie par les écrits des paysans pauvres la justesse de ces constatations du décret, à savoir le fait que la paysannerie pauvre accueillit la réforme agraire comme la liquidation des injustices séculaires. Mais, étant consciente du fait qu'elle a le droit à la terre, la paysannerie pauvre non seulement s'attendait à la réforme agraire, mais elle l'exigea, et lutta pour sa réalisation. C'est ce qui est prouvé en premier lieu par les écrits qui reflètent l'attitude de la paysannerie pauvre avant l'apparition du décret portant sur la réforme agraire. Le deuxième groupe des écrits publiés témoignent également les revendications de la paysannerie pauvre et son attachement à la terre, écrits qui représentent les indigents ne possédant pas de terre au milieu des difficultés qui s'imposaient au cours de l'exécution de la réforme agraire, respectivement dans les luttes qu'ils menaient avec les grands propriétaires. Que les documents y publiés furent rédigés par les intéressés eux-mêmes, les paysans pauvres, et qu'ils y parlent de leurs pensées, de leurs sentiments et de leurs actions, ressort nettement du style, du raisonnement et des problèmes y traités ; c'est pourquoi ces documents ont une valeur de source primaire pour l'histoire de la réforme agraire.